

A. VALECKIENĖ

DĖL DABARTINĖS LIETUVIŲ KALBOS NEGIMININIŲ ĮVARDŽIŲ LINKSNIAVIMO SISTEMŲ SUSIDARYMO IR RAIDOS

§ 1. Dabartinėje lietuvių literatūrinėje kalboje negimininiai įvardžiai sudaro vienaskaitos paradigmą: *aš tū, manęs tavęs savęs, mán táu sáu, manė tavė savė, manimì tavimì savimì, manyjė tavyjė savyjė*, ir daugiskaitos paradigmą: *mēs jūs, mūsų jūsų, mums jums, mūs jùs, mumis jums, mumysè jumsè*. Toks šių įvardžių linksniavimas įsigalėjęs kai kuriose pietinių vakarų aukštaičių vietose. Daugelyje kitų tarmių atskiri linksniai turi kitokias formas, ir negimininiai įvardžiai sudaro labai įvairias linksniavimo sistemas. Šiame straipsnyje nesiekama aprėpti ir išnagrinėti visas dabartinės lietuvių kalbos negimininių įvardžių formas bei linksniavimo sistemas, tik norima išskelti kai kurių linksnių formas, turėjusias lemiamą reikšmę negimininių įvardžių linksniavimo tipų susidarymui bei tolesnei jų raidai.

Straipsnyje bus nagrinėjami patys naujausi, t.y. lietuvių kalboje ir tik iš dalies seniau vykę negimininių įvardžių linksniavimo pakitimai, užfiksuoti dabartinės lietuvių kalbos tarmėse¹.

¹ Medžiaga straipsniui rinkta iš LTSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros instituto Kalbos istorijos ir dialektologijos sektoriaus dialektologinių tekstų bei Lietuvių kalbos atlaso kartotekos (peržiūrėti 284, 286a, 288d, 289a klausimai), iš Lietuvių kalbos žodyno kartotekos, iš Vilniaus Valstybinio V. Kapsuko v. universiteto studentų tarminių diplominių darbų; taip pat panaudoti išspausdinti dialektologiniai straipsniai.

Be sutrumpinimų, pateiktų tomo gale, straipsnyje vartojami dar šie:

- Aß — Ažuolų Būdos ap., Šakių r.
- Akšt — Aukštadvario km., Daubarų ap., Panevėžio r.
- Arn — Armionys, Molėtų r.
- Ig — Igliškėlių ap., Kapsuko r.
- Jkš — Jukiškių km., Valdeikių ap., Joniškėlio r.
- JnG — K. Jaunius, Lietuvjų kalbos gramatika, Petrapilis, 1908–1916.
- Knt — Knitiškių km., Kunigiškių ap., Anykščių r.
- LsL — A. Leskien, Litauisches Lesebuch mit Grammatik und Wörterbuch, Heidelberg, 1919.
- Mac — Macelių km., Dargužių ap., Eišiškių r.
- MG — Anfangs–Gründe einer Littauischen Sprach-Lehre... von Christian Gottlieb Mielcke... Königsberg, 1800.
- Mldž — Maldžiūnų km., Jodinėnų ap., Molėtų r.

1. Vienaskaitos paradigmos

§ 2. Didžiausios reikšmės vienaskaitos tam tikrų paradigmu susidarymui ir tolesnei jų raidai turėjo kilmininko-galininko linksnių formos. Iš senovės lietuvių kalboje buvo bendros abiejų šių linksnių formos su trumpu galūniniu *-e*: *manè tavè savè* (plg. galūnės atžvilgiu s. sl. *mene tebe sebe*, av. *mana, tava*). Tokios formos dabar kilmininko ir galininko reikšme vartojamos, pavyzdžiui, Zietelos tarmėje².

Vienodos linksnių formos kitose lietuvių kalbos linksniavimo sistemose (daiktavardžių, gimininių įvardžių bei būdvardžių) nėra būdingos. Todėl senosios negimininių įvardžių vienaskaitos kilmininko-galininko formos *manè tavè savè* buvo diferencijuotos. Jos galutinai išsiskyrė, susidarius vienaskaitos kilmininko formoms *manės tavės savės*. Pastarųjų vienaskaitos kilmininko formų istorija jau yra aiškinta³. Pirmiausia buvo pailgintas formų *manè tavè savè* galūninis *-è* į *-ėñ* > *-ė* (= rytų aukštaičių *-ī*), greičiausiai, daiktavardžių vienaskaitos galininko pavyzdžiu, ir susidarė šalia formų *manè tavè savè* naujos galininko formos *maneñ taveñ saveñ* > *manė tavė savė*, rytų aukštaičių *manī tavī savī*. Bet pastarosios formos imtos vartoti ir kilmininko reikšme. Tik prie kilmininko formų *maneñ taveñ saveñ* pridėjus iš daiktavardžių paimtą galūninį *-s* (plg. *pelės, lentės, viniės, sūnaūs, dukterīs*), susidarė naujos aiškiai diferencijuotos formos *maneīs taveīs saveīs* > *manės tavės savės*, rytų aukštaičių *manīs tavīs savīs*.

Vykstant vienaskaitos kilmininko-galininko formų diferencijacijai, išsiskyrė pagrindinės dabartinėje lietuvių kalboje vartojamos negimininių įvardžių paradigmos, iš dalies apsprendusios ir daugiskaitos paradigmas (žr. toliau).

Mrj — Marijampolio km., Parudaminio ap., Vilniaus r.

Nrb — Narbutų ap., Panevėžio r.

RG — Anfangsgründe einer Littauischen Grammatik von Paul Fridrich Ruhig, Königsberg, 1747.

Sod — Sodelių km., Didsodės ap., Rokiškio r.

Šil — Šilai, Panevėžio r.

Užš — Užusilių ap., Biržų r.

Vdl — Vaidulonių km., Vėriškių ap., Radviliškio r.

Vgr — Vygrelių km., Dotamų ap., Vilkaviškio r.

Vrks — Verksnionių ap., Rokiškio r.

² A. Vidugiris, Zietelos tarmės įvardis, LKK III (1960) 114-115.

³ Žr. A. Brückner, Zur Lehre von den sprachlichen Neubildungen im Litauischen, AfslPh IV (1880) 12–13; В. К. Поржезинский, Возвратная форма глаголовъ в литовскомъ и латышскомъ языкахъ, Москва, 1903, 91; E. Berneker, Der genitiv-accusativ bei belebten wesen im Slavischen, KZ XXXVII (1904) 379; J. Endzelīns, Latviešu valodas gramatika, Rīgā, 1951, 505–506 E. Fraenkel, Baltica, KZ LVIII 281–282.

§ 3. Dabartinėje lietuvių kalboje galima išskirti du pagrindinius negiminių įvardžių vienaskaitos paradigų tipus: 1) paradigmos, turinčios kilmininke *-s*, ir 2) paradigmos, neturinčios kilmininke *-s*. Didesnėje dabartinės lietuvių kalbos teritorijos dalyje yra paplitusios pirmojo tipo paradigmos. Antrojo tipo paradigmos užima palyginti nedidelį plotą, bet jos geriausiai atspindi vienaskaitos kilmininko-galininko formų diferenciacijos eigą.

Vienaskaitos paradigmos, neturinčios kilmininke *-s*

§ 4. Šio tipo paradigmos ištisai išsigalėjusios ruože, einančiame įstrižai lietuvių kalbos teritorijos nuo šiaurės rytų iki pačių pietų vakarų kampo, t.y. N. Radviliškio, Papilio, Pandėlio, Skapiškio, Salamiesčio, Kupiškio, Subačiaus, Troškūnų, Raguvos, Anykščių, Kavarsko, Ukmergės, Pagirio, Jonavos, Musninkų, Kaišiadorių, Žiežmarių, Vievio, Trakų, Prienų, Šilavoto, Jiezno, Simno, Alytaus, Daugų, Šalčininkų, Eišiškių, Varėnos, Druskininkų, Veisiejų, Lazdijų, Liudvinavo, Daukšių, Kalvarijos, Navininkų apylinkėse. Tarmių atžvilgiu šis ruožas apima rytų aukštaičių pūtininkų plotą, išskyrus žalininkus bei žadininkus; pietinį vidurio aukštaičių kampą, visą vakarinių dzūkų plotą ir pietinių vakarų aukštaičių patį pietų-rytų pakraštį, kur ši tarmė susisiečia su vakariniais dzūkais⁴.

Atskirais atvejais pasitaiko dar vienaskaitos kilmininko formų be *-s* (dažnai šalia formų su *-s*) iš vienos minėtojo ruožo pusės – žalininkų, žadininkų bei rytinių dzūkų, iš kitos pusės – veliuoniškių tarmėje.

Vienaskaitos paradigmas, neturinčias kilmininke *-s*, dar reikia skirti į dvi grupes. Skyrimo pagrindas yra kilmininko, galininko ir įnagininko formos. Kitos formos – vardininko, vietininko ir net naudininko – žymesnės įtakos vienaskaitos paradigų susidarymui bei raidai neturėjo.

Vieną šio tipo grupę sudaro sistemos, vartojamos daugiau šiaurinėje ruožo dalyje, t.y. Papilio, Palėvenės, Kupiškio, Skapiškio, Salamiesčio, Alizavos, Vabalninko ir kitose apylinkėse. Jų kilmininko ir galininko formos sutampa. Šiose tarmėse randamos vienodos abiejų linksnių formos su naujai pailgintu galūniniu *į- < -eñ* (lk. *-ę*) (*manį tavį savį*)⁵ arba sutrumpintos formos *mañ taũ saũ* iš senųjų *manè tavè savè*. Dažnai abi minėtųjų linksnių formos yra paralelinės. Šios grupės vienaskaitos paradigmos ir įnagininkas paprastai yra paėmęs tą

⁴ Straipsnyje vartojami tarmių pavadinimai pagal „Lietuvių kalbos rašybos žodyne“ (Kaunas, 1948) išspausdintą tarmių klasifikaciją ir išvestas izoglosas.

⁵ Tarminių formų fonetika straipsnyje paprastai atstatoma, neatstatytos tarminės formos duodamos tais atvejais, kai jų fonetinės ypatybės turėjo įtakos kitų tos pačios sistemos linksnių formų susidarymui.

pačią kilmininko-galininko formą *manĩ tavĩ savĩ* arba *mañ taũ saũ*. Tuo būdu čia susidaro vienaskaitos paradigmos su trimis nediferencijuotais linksniais, būtent:

- kilm. *manĩ tavĩ savĩ, mañ taũ saũ*
- gal. *manĩ tavĩ savĩ, mañ taũ saũ*
- įn. *manĩ tavĩ savĩ, mañ taũ saũ*.

Naudininko formos nuo kilmininko, galininko bei įnagininko trumpųjų formų skiriasi tik priegaide (*mán táu sáu*).

Antrąją I-ojo tipo grupę sudaro vienaskaitos paradigmos, vartojamos pietinėje minėtojo ruožo dalyje, t.y. į pietus jau nuo Troškūnų ir Kavarsko. Šiose paradigmos kilmininko formos skiriasi nuo galininko formų galūninio balsio ilgumu, t.y. kilmininko reikšme vartojamos formos su ilgu galūniniu -ę (*manė tavė savė* pietinių vakarų aukštaičių) arba -i (*manĩ tavĩ savĩ* rytų bei vidurio aukštaičių ir vakarinių dzūkų), o galininko reikšme – formos su trumpais galūniniais -e arba -i (*manè tavè savè, manì tavì savì*), kartais dar sutrumpintos formos be galūnės. Reikia pabrėžti, kad šios grupės sistemose galininko formos *manè tavè savè*, kaip ir kilmininko formos *manė tavė savė*, vartojamos tik pietinių vakarų aukštaičių tarmėje, o galininko formos *manì tavì savì*, kaip ir kilmininko formos *manĩ tavĩ savĩ*, – rytų bei vidurio aukštaičių ir vakarinių dzūkų tarmėje, t.y. šiose sistemose galininko formos yra prisiderinusios prie kilmininko formų „fonetiškai“.

Vienaskaitos galininko formos su -i vartojamos lietuvių kalboje labai plačiai ir kito tipo sistemose (žr. § 5), kur jos taip pat panašiai santykiauja su kilmininko formomis. (Dėl vienaskaitos galininko formų *manì tavì savì* kilmės žr. § 7.)

Būdinga tai, kad šios grupės sistemos įnagininkas nesutampa su galininku, kaip I-osios grupės sistemose, bet išlaiko aiškiai diferencijuotas, pagal *i* kamieno daiktavardžius sudarytas formas *maniñ taviñ saviñ*. Tuo būdu šios grupės vienaskaitos paradigmas sudaro trijų diferencijuotų linksnių formos, nors kilmininkas ir neturi -s:

- kilm. *manė tavė savė, manĩ tavĩ savĩ*
- gal. *manè tavè savè, manì tavì savì, mañ taũ saũ*
- įn. *maniñ taviñ saviñ*

Vienaskaitos paradigmos, turinčios kilmininke -s

§ 5. Šio tipo paradigmos vartojamos žemaičių tarmėje, beveik visame vakarų ir vidurio aukštaičių plote, rytų aukštaičių pantininkų ir pontininkų tarmėse, taip pat rytinėje rytų aukštaičių dalyje – žalininkų bei žadininkų tarmėse —

ir visoje rytinių dzūkų teritorijoje. Nors šios sistemos randamos įvairiose tarmėse, bet sudaro vieną bendrą tipą, atspindintį paskutinį vienaskaitos kilmininko-galininko formų diferenciacijos etapą. Šios grupės vienaskaitos paradigmų būdingi požymiai yra tokie: kilmininkas turi galūninį *-s*, galininkas – trumpuosius balsius *-e* (pietinių vakarų aukštaičių ir veliuoniškių tarmėse), arba *-i* (žemaičių, šiaurinių vakarų aukštaičių, vidurio aukštaičių tarmėse, taip pat rytų aukštaičių žalininkų bei žadininkų ir rytinių dzūkų tarmėse), arba sutrumpintas formas *māñ tāv sāv* (< *manè tavè savè*) (rytų aukštaičių pantininkų bei pontininkų tarmėse, dažnai šalia formų su trumpu galūniniu *-i*), įnagininko vartojamos formos su diferenciniu galūniniu *m*, t.y. su galūnėmis *-im(i)* arba *iem* (pastaroji pasitaiko tik žalininkų bei žadininkų tarmės kai kuriose vietose (Alanta, Leliūnai, Svėdasai, Kuktiškės, Anturkė) ir, galimas daiktas, yra pernešta iš tose srityse randamų daugiskaitos įnagininko formų *mumiem jumiem* (dėl jų žr. toliau).

Vienaskaitos kilmininkas prieš *-s* dažniausiai turi ilgą nosinį *ę* (*manęs tavęs savęs*), rytų aukštaičių ir rytinių dzūkų tarmėse *į* (*manįs taviįs saviįs*)⁶. Tik kai kuriose vietose vartojamos vienaskaitos kilmininko formos su *é* arba *i* kamienų daiktavardžių galūnėmis *-és, -ies*, pvz.: *manės tavės savės* Škn, Šl, Rm, Srv, *maniės taviės saviės* Brž⁷, *muniės* (tarm. *munis*) Šauk. Galūninio *-s* prisdėjimas kilmininko linksnyje vyko dar bendrame lietuvių-latvių kalbų laikotarpyje, nes latvių kalboje vienaskaitos kilmininko formos *manis tavis savis* taip pat gali būti atsiradusios iš *-ens*⁸.

Tuo būdu II-ojo tipo vienaskaitos paradigmos turi geriausiai diferencijuotas trijų linksnių formas:

kilm. *manęs* (žem. *munęs*) *tavęs savęs, manįs taviįs saviįs, manės tavės savės, manies tavies savies*
gal. *mane tave save, mani* (žem. *muni*) *tavi savi, man tav sav*
įn. *manim(i) tavim(i) savim(i), maniem taviem saviem.*

§ 6. Be šių pagrindinių sistemų, pasitaiko dažniausiai pereinamose vietose iš vienos izoglosos į kitą „mišrios“ paradigmos, t.y. kai vienu linksnių formas yra būdingos vienoms aukščiau nurodytoms vienaskaitos paradigmoms, o kitų

⁶ Gal būt, atskirais atvejais *-s* galėjo prisidėti ir prie senosios vienaskaitos kilmininko-galininko formos su trumpu galūniniu *-e*. Vienaskaitos kilmininko formų su galūne *-es* yra užfiksuota pirmosiose mūsų gramatikose, plg. vn. kilm. *manes*, vn. gal. *manę* K1G 77, SC 38, vn. kilm. *manės* šalia *manės* ir *manè* LB 302. Senuosiuose raštuose taip pat yra vienaskaitos kilmininko formų, parašytų su *-es*, pvz.: *saves* Vln¹ 114, *manes* Mž 67. Tačiau sunku pasakyti, ar šios formos tikrai buvo su trumpu *e* (ne nosiniu *ę*), nes senųjų raštų rašyba nenuosekli.

⁷ I. Jašinskaitė, Biržų tarmės įvardis, LKK II (1958) 187–188.

⁸ Žr. J. Endzelīns, Latviešu valodas gramatika, 506.

linksnių formos – kitoms arba kai vartojamos lygiagrečiai ir vieno, ir kito tipo paradigmu formos.

I-ojo tipo vienaskaitos paradigmu (kilmininkas be -s) areale randama tokių „mišrių“ sistemų:

1) šalia vienodų kilmininko-galininko formų su ilgu galūniniu -i (*manī tavī savī*), kartais ir sutrumpintų *mañ taũ saũ* vartojamos įnagininko formos dar su diferencine galūne -im (*maniñ taviñ saviñ*) (Pnd, Užš, Nrb, Šil, Ssk, Glv, Mrj, Mac);

2) šalia kilmininko formų su ilgu galūniniu -i (*manī tavī savī*) ir galininko formų su trumpu galūniniu -i (*manī tavī savī*) arba sutrumpintų *mañ taũ saũ* pasitaiko suvienodintos su galininku įnagininko formos *manī tavī savī* Vp ir *mañ taũ saũ* Knt.

II-ojo tipo vienaskaitos paradigmu areale yra tokių „mišrių“ sistemų:

1) kilmininko vartojamos formos su ilgu galūniniu -e (vakarų aukštaičių) arba -i (rytų aukštaičių bei rytinių dzūkų) dažniausiai šalia formų su galūniniu -s, galininkas išlaiko savo diferencinius atitinkamus trumpuosius balsius -e, -i arba yra sutrumpėjęs, įnagininko vartojamos formos su diferencine galūne -im arba -iem (Vrks, Klt, Ad, Dglš, Tvr⁹, Plš, Ktk, Mldž, Dkš, Gs, Aß, Ig, Šmk, Jrb¹⁰).

2) kilmininko formos vartojamos su -s, dažnai šalia formų be -s su ilgu galūniniu rytų aukštaičių bei rytinių dzūkų -i, galininkas taip pat turi formas su ilgais galūniniais balsiais -e (pietinių vakarų aukštaičių) arba -i (rytų aukštaičių ir rytinių dzūkų), dažnai šalia formų su trumpu galūniniu -e bei -i arba sutrumpintų *mañ taũ saũ*, įnagininko išlaikomos formos su galūne -im (Sod, Akšt, Arn, Dbg, Vgr);

3) kilmininkas turi formas su -s ir su ilgu galūniniu rytų aukštaičių -i (be -s), galininko vartojamos formos su tuo pačiu ilgu galūniniu -i, paprastai šalia formų su trumpu galūniniu -i arba sutrumpintų *mañ taũ saũ*, įnagininkas turi formas, suvienodintas su galininko formomis (kartais išlieka lygiagrečiai ir formos su galūne -im bei -iem) (Brž, Rk, Šr);

4) kilmininko vartojamos formos su galūniniu -s kartais šalia formų su ilgu galūniniu -i (rytų aukštaičių ir rytinių dzūkų), galininko – formos su trumpu galūniniu -i arba sutrumpintos *mañ taũ saũ* (*màn tàv sàv*), o įnagininkas turi formas, suvienodintas su galininko formomis (kartais šalia formų su galūne -im bei -iem) (Jkš, Rd, Sml, Vdl, Lkm, Aln, Pš).

Tokios ir panašios „mišrios“ linksniavimo sistemos, pasitaikančios tik atskirose vietose tarp aukščiau iškeltų I-ojo ir II-ojo tipo sistemų, nenuneigia

⁹ Žr. J. Otrębski, *Wschodniolitewskie narzecze twereckie*, I, Kraków, 1934, 262.

¹⁰ Žr. E. Grinaveckienė, *Mituvos upyno tarmės įvardis*, MA Darbai 2(13) (1962) 196.

kilmininko-galininko formų lemiamos reikšmės vienaskaitos paradigmu formavimuisi. Jos tik paryškina aukščiau iškeltų I-ojo ir II-ojo tipo paradigmu atskirus raidos momentus.

§ 7. Kilmininko-galininko formų diferenciacijos pagrindu susidariusios negimininių įvardžių vienaskaitos paradigmos didžiojoje lietuvių kalbos teritorijos dalyje turi skirtingas atskirų linksnių formas. Šias paradigmas sąlygiškai galima pavadinti diferencijuotomis sistemomis. Nediferencijuotos sistemos, kurių trys linksniai turi vienodas formas, užima palyginti labai nedidelį plotą.

Apžvelgiant iškeltas sistemas, krinta į akis tai, kad visų diferencijuotų sistemų vienaskaitos galininko būdingas požymis yra trumpasis galūninis balsis, o vienaskaitos kilmininko – ilgasis galūninis balsis (su *-s* ir be *-s*), dažniausiai *ę* bei *į*. Bet nėra mūsų užfiksuota diferencijuotų sistemų, kuriose būtų atvirkščias šių linksnių formų santykis, t.y. kad vienaskaitos galininkas turėtų pailgintą galūninį balsį, o vienaskaitos kilmininkas – trumpąjį. Šis akivaizdus faktas komplikuoja formų *manęs tavęs savęs* istorijos aiškinimą, būtent, tai, kad senosios vienaskaitos kilmininko-galininko formos *mane tave save*, pailgintos į *manę tavę savę* daiktavardžių vienaskaitos galininko pavyzdžiu, buvo vartojamos kaip galininkai ir vėliau buvusios perneštos į kilmininką.

P. Aruma, kuris taip pat buvo pastebėjęs, kad kai kur vienaskaitos galininkas turi trumpą galūninį balsį, o kilmininkas-ilgą, iš viso atmetė formų *manęs tavęs savęs* tradicinį aiškinimą. Remdamasis labai nepilna lietuvių kalbos, daugiausia senesnių raštų, negimininių įvardžių linksniavimo medžiaga, P. Aruma priėjo prie išvados, kad, priešingai, formos *manęs tavęs savęs* esančios senesnės už formas *manę tavę savę* ir pastarosios atsiradusios iš pirmųjų¹¹. Tačiau jo ši išvada visai neįrodyta¹².

Mūsų supratimu, vienaskaitos galininko formų su ilgu galūniniu balsiu išnykimas yra susijęs su formų *manì tavì savì* atsiradimu šalia formų *manè tavè savè*, taip pat turinčių trumpąjį balsį. Dabar vienaskaitos galininko formos su trumpu galūniniu *-ì* išplitusios didesnėje lietuvių kalbos teritorijos dalyje: žemaičių, jiems artimose šiaurinių vakarų aukštaičių ir vidurio aukštaičių tarmėse, taip pat rytų aukštaičių vakarinėje-pietinėje dalyje, toliau šių formų vartojimo plotas apima dzūkų (rytinių ir vakarinių) ir žalininkų bei žadininkų tarmes. Tuo būdu vienaskaitos galininko formas su *-è* ištiesai turi tik pietiniai vakarų

¹¹ P. Arumaa, Untersuchungen zur Geschichte der litauischen Personalpronomina, Tartu, 1933, 30 tt.

¹² Dėl P. Arumos iškelto formų *manęs tavęs savęs* aiškinimo kritikos žr. rec. F. Specht, P. Arumaa, Untersuchungen... ZfsI Ph, XII (1935) 198; rec. Ch. S. Stang. P. Arumaa. Untersuchungen..., Baltico-slavica, II (1936) 353.

aukštaičiai ir veliuoniškiai, o formas su ilgu galūniniu $-ĩ < -eñ$ – dalis rytų aukštaičių puntininkų (šalia sutrumpintų formų be galūnės). Toks vn. gal. *manì tavi savi* išplitimas lietuvių kalboje rodo, kad šios formos atsirado dėl vienos priežasties. Vienaskaitos galininko formos *manì tavi savi* vartojamos ir senuosiuose raštuose (plg.: *manì* MŽ 514, 533, *tavi* Vln¹⁵¹, MŽ 58, *savi* MŽ 38, 77, 375, DP 16). Šios formos lietuvių kalboje jau turėjo būti susidariusios, kai pradėjo nykti iš vienaskaitos galininko linksnio formos *maneñ taveñ saveñ*. Greičiausiai, ir latvių *manì tevi sevi* yra tos pačios kilmės, kaip lietuvių *manì tavi savi*¹³. Gal būt, vn. gal. *manì tavi savi* atsiradimą galima paaiškinti formų *manè tavè savè* arba *maneñ taveñ saveñ* ir **mīn tīn sīn* (plg. pr. *tin*, *-sin*¹⁴) kontaminacija.

Šiuo pagrindu vienaskaitos kilmininko ir galininko formų santykį mūsų iškeltose paradigmos, gal būt, galima taip paaiškinti.

Lietuvių-latvių kalbų bendrame laikotarpyje buvo vienaskaitos kilmininko formos *manè tevè sevè* ($< *mene teve seve$), galininko formos – tos pačios *manè tevè sevè* ir **mīn tīn sīn*. Tokios galininko formos nesiderino su kitų sistemų (daiktavardžių, gimininių įvardžių bei būdvardžių) vienaskaitos galininko formomis, kurios turėjo cirkumfleksinę galūnę su tautosilabiniu *n*. Todėl šalia minėtųjų galininko formų pagal daiktavardžius dar susidarė naujos formos *maneñ teveñ seveñ*. Kadangi tos pat šaknies formos *manè tevè sevè* turėjo ir kilmininko, ir galininko reikšmę, tai ir naujieji galininkai *maneñ teveñ seveñ* buvo pernešti į kilmininką. (Ši raidos momentą atspindi I-ojo tipo I-osios grupės sistemos, turinčios bendras kilmininko-galininko formas *manē tavē savē*, rytų aukštaičių *manī tavī savī*.)

Perėjus galūnei $-eñ$ į kilmininką, jos ryšys su daiktavardžių vienaskaitos galininku nutrūksta. Galininko linksnyje, atsiradus dviem formoms su bendra šaknimi *man- tev- sev-*, nebetiko savo struktūra formos **mīn tīn sīn*. Tuo metu iš formų **mīn tīn sīn* ir *maneñ teveñ seveñ* (arba *manè tevè sevè*) kontaminacijos būdu susidaro dar naujos galininko formos **manīn tevīn sevīn*, iš kurių

¹³ Plg. J. Endzelīns, Latviešu valodas gramatika, 510.

¹⁴ Lietuvių $-i < -īn$ formose *manì tavi savi* su prūsų $-sin$ siejo K. Būga, kartu nurodęs, kad siauras $-i$ žemaičių tarmės formose *muni tavi savi* nėra tos pačios kilmės, kaip rytų lietuvių $-e$ (žr. jo Rinkiniai raštai, I, Vilnius, 1958, 567 p.). Šiuo atveju prūsų *tin*, $-sin < *tīn$, $-sīn$ reikėtų laikyti baltiškėmis ir savarankiškėmis nuo formų *mien tien sien < *mēn tēn sēn* (plg. s. sl. *mę tę se*, skr. *mām*, *tvām*). Gal būt, formos **mīn tīn sīn* galėjo atsirasti kontaminacijos būdu iš **mēn tēn sēn* ir *mi ti si* (plg. J. Endzelīn, Altpreussische Grammatik, Riga, 1944, 131 ir nurodytą literatūrą). Tokią kontaminaciją remtų tas faktas, kad prūsų $-sin$ vartojama šalia *si* prie sangražinių veiksmažodžių. Lietuvių kalboje, be sangražos dalelytės *si* ($< *sei$), yra ir *se* (plg. *rašose*) $< *sēn$ ar $*sē$ (žr. V. Mažiulis, Pastabos baltų ir slavų kalbų seniausių santykių klausimu, LKK II (1959) 13).

išriedėjo lietuvių kalbos tarmėse *manì tavi savi* (žr. aukščiau). (Šį raidos momentą atspindi I-ojo tipo II-osios grupės sistemos, kuriose vienaskaitos kilmininkas su galūne -*ẽ*, -*ĩ* < -*eñ*, o galininkas – su galūne -*è* ir -*ì* < -*ín*.) Tuo tarpu kilmininko linksnyje dar prisidėjo diferencinis -*s* (plg. II-ojo tipo sistemas, kurių kilmininkas su -*ẽs*, -*ĩs* < -*eñs*, o galininkas su -*è* ir -*ì* < -*ín*).

Atsiradus galininko linksnyje net trims formoms su šaknimis *man- tev-sev-*, formos **mín tín sín* išnyksta, palikdamos refleksą formose su galūne -*i*. Gal būt, lietuvių kalboje jos yra susiliejusios su *mi ti si* formomis.

Lietuvių kalboje akūtinių galūnių trumpėjimo metu galininko linksnyje atsiranda dvejetainės formos su trumpaisiais galūniniais balsiais (su -*è* ir su -*ì*). Jos, išnykus tautosilabiniam *n*, labai gerai koreliavosi su kilmininko formomis, gavusiomis, nukritus tautosilabiniui -*n*, atitinkamus ilguosius galūninius balsius -*ẽ*, -*ĩ* < -*eñ*. Tuo būdu galininko formos *maneñ taveñ saveñ* > *manẽ tavẽ savẽ*, ryt. aukšt. *manĩ tavĩ savĩ* šiame linksnyje pasidarė izoliuotos ir pradėjo nykti (jau istoriniame lietuvių kalbos laikotarpyje). Galininko formos *manę tavę save* šalia *mane tave save*, *mani tavi savi* ir kilmininkų *manes taves saves* (bei *manes taves saves*) randamos M. Mažvydo, M. Daukšos¹⁵ ir kituose senuo-siuose raštuose (pvz.: vn. gal. *manę* Mž 539, 513, DP 24, plg. vn. gal. *taveng* KN 101).

Vienaskaitos galininko galūnę -*i* kai kur galima būtų paaiškinti ir *i* kamieno įtaka¹⁶. Bet *i*-kamieno galūnė jau turėjo ateiti tada, kai galininkas gavo iš daiktavardžių tautosilabinį -*n*. Tuo būdu šalia vienaskaitos kilmininko ir galininko formų su -*eñ* turėtų būti ir formų su -*in*. Be to, šiuo atveju nepaaiškinamas galininko su -*ẽ*, -*ĩ* < -*eñ* nykimas dabartinėse negimininių įvardžių sistemose.

Antra vertus, vienaskaitos galininko formų galūninio -*i* atsiradimą, gal būt, kai kur galima būtų paaiškinti ir fonetiniu būdu. Tačiau šiuo atveju formų su galūne -*i* atsiradimas nusikeltų į labai vėlyvą laikotarpį, ir taip pat sunku būtų suprasti gana ankstyvą formų su galūne -*ẽ* < -*eñ* išnykimą didžiojoje lietuvių kalbos teritorijos dalyje.

2. Daugiskaitos paradigmos

§ 8. Panašiai kaip vienaskaitos, ir daugiskaitos paradigmu susiformavimui bei tolesnei jų raidai visų pirma turėjo reikšmės atskirų linksnių vidinė tarpusavio sąveika. Be to, daugiskaitos paradigmos buvo labai stipriai veikiamos vienaskaitos paradigmu. Daugiskaitos paradigmoje, be vardininkų, yra dviejų tipų šaknys: naudininko, įnagininko bei vietininko su formantu *m* : *mum- jum-*

¹⁵ Plg. J. Otrębski, Gramatyka języka litewskiego, III, Warszawa, 1956, 137.

¹⁶ Žr. Chr. S. Stang, Die Sprache des litauischen Katechismus von Mažvydas, Oslo, 1929, 139.

o kilmininko ir galininko su formantu *s* : *mūs- jūs-*, *mus jus* (pastarosios skiriasi dar ir balsio ilgumu). Kadangi vienaskaitos paradigmoje, išskyrus pirmojo ir antrojo asmens įvardžių vardininkus, yra tik po vieną šaknį: *man-*, *tav-* (*tau*), *sav-* (*sau*), tai ir daugiskaitos paradigmoje reiškesi šakninių morfemų išlyginimo tendencijos. Gajesnės pasirodė šaknys su formantu *m*. Jos, iš prigimties būdamos daugiskaitos naudininko-įnagininko šaknys, visų pirma įsiveržė į vietininko linksnį.

Dabartinėje lietuvių kalboje vietininkai retai vartojami, bet paprastai sudaromi iš šaknų *mum- jum-* su *i* kamieno daugiskaitos galūnėmis *-ys(e)*, *-ise*: *mumỹs jumỹs* Pnd, Dbk, Sv, Ps, Všk, Škn, Erž, *mumisè jumisè* Gs¹⁷, kartais su *i* kamieno vienaskaitos galūne *-y(je)*: *mumỹ jumỹ* Dbk, Kš, arba iš vienaskaitos vietininko paimtu galūniniu *é* ir prie jo pridėtu daugiskaitiniu *-s* : *muměs juměs* (plg. žem. *muně tavě savě*) Krtn¹⁸, Slnt. Senesniuose raštuose bei senesnėse gramatikose randama daugiskaitos vietininkų, sudarytų ir iš kilmininko šaknų *mūs- jūs-*: *mūsyje jūsyje* MG 67, RG 58, H 277, OsG 46, 47, JnG 101, SchG 216, LsL 159, KII 360, *mūsuose jūsuose* (su *a* kamieno daugiskaitos galūne) K1G 78, SC38, *mūsujė* (su *u* kamieno vienaskaitos galūne) BPI 404, *jūsujė* BP II 370 ir kt.

Paskui daugiskaitos šaknys su formantu *m* pradėjo veržtis ir į galininko bei kilmininko linksnius. Šaknų *mum- jum-* didesnę išplitimą, gal būt, galima paaiškinti tuo, kad jos labiau derinosi struktūros atžvilgiu prie vienaskaitos formų šaknies *man-*.

Pagal galininko ir kilmininko linksnių formas, atsižvelgiant į jų šaknies morfemas bei galūnes, visoje lietuvių kalbos teritorijoje dabar galima išskirti 5 pagrindines daugiskaitos paradigmų grupes.

§ 9. I-oji grupė. Nediferencijuotų, t.y. I-ojo tipo I-osios grupės vienaskaitos sistemų areale, tik kiek plačiau nusitęsdomos į pietus, susidarė daugiskaitos paradigmos su vienodomis visų linksnių, išskyrus vardininkus, šaknimis *mum- jum-*. Šios grupės paradigmoje absoliučiai sutampa kilmininko, galininko ir įnagininko formos. Aiškiai pagal vienaskaitos bendras kilmininko, galininko ir įnagininko formas *manį tavį savį* yra susidariusios bendros minėtųjų linksnių daugiskaitos formos su tuo pačiu atitinkamų vienaskaitos formų ilgu galūniniu *-i* : *mumį jumį*. Be šių, dažnai lygiagrečiai su minėtosiomis, dar vartojamos bendros kilmininko, galininko ir įnagininko formos iš vienos šakninės morfemos, be galūnės, *muñ juñ* (nuo jų naudininko formos skiriasi tik priegaide *mum jum*). Trumpos įnagininko formos *muñ juñ* šiose tarmėse yra iš dviskaitos. Tačiau trumposios kilmininko ir galininko formos *muñ juñ* nebūtinai turi būti perkeltos iš įnagininko. Jų atsiradimui šalia formų *mumį jumį* taip

¹⁷ J. Senkus, Kapsų-zanavykų tarmių įvardžio bruožai, MA Darbai 2(13) (1962) 210.

¹⁸ J. Aleksandravičius, Kretingos tarmės įvardis, Kalbotyra, X, Vilnius, 1964, 121, 123.

pat galėjo turėti įtakos vienaskaitos atitinkamų linksnių formos, būtent, čia vartojamos struktūros atžvilgiu panašios (taip pat iš vienos šakninės morfemos) formos *mañ taũ saũ*.

Tuo būdu šalia nediferencijuotų vienaskaitos paradigimų susidarė ir daugiskaitos paradigmos su vienodomis tų pačių linksnių formomis:

kilm. *mumĩ, muñ*
gal. *mumĩ, muñ*
įn. *mumĩ, muñ.*

§ 10. II-oji grupė. Kiek toliau nuo I-osios grupės daugiskaitos sistemų vartojimo srities į pietus nedideliame plote (apie Žaslius, Palomenę, Vievį) I-ojo tipo II-osios grupės vienaskaitos paradigimų areale vartojamos daugiskaitos paradigmos, kurių kilmininko formos turi vienaskaitos atitinkamų formų ilgą galūninį *-ĩ* (*mumĩ jumĩ*, plg. vn. kilm. *manĩ tavĩ savĩ*), galininko formos – vienaskaitos atitinkamų formų trumpą galūninį *-i* (*mumì jumì*, plg. vn. gal. *manì tavì savì*) ir įnagininkas – vienaskaitos atitinkamų formų galūnę *-im* (*mumiñ jumiñ*, plg. vn. įn. *maniñ taviñ saviñ*).

Tuo būdu čia susidariusi daugiskaitos paradigma taip pat turi visuose linksniuose, išskyrus vardininką, išplitusias šaknis *mum- jum-* su vienaskaitos tam tikrų linksnių galūnėmis, tik atskiros linksnių formos, kaip ir vienaskaitos paradigmoje, yra diferencijuotos:

kilm. *mumĩ jumĩ*
gal. *mumì jumì*
įn. *mumiñ jumiñ.*

§ 12. III-iają grupę sudaro daugiskaitos paradigmos, kuriose kilmininkas ir galininkas išlieka su savo diferenciniu *s*, t.y. kilmininko vartojamos formos *mũs jũs* arba *mũsų jũsų*, o galininko – paprastai *mùs jùs*. Tokios daugiskaitos paradigmos išplitusios vienaskaitos I-ojo tipo II-osios grupės ir didelėje dalyje II-ojo tipo paradigimų plote, t.y. visoje dzūkų (vakarinių ir rytinių) teritorijoje, žalininkų bei žadininkų tarmėse ir pietiniame rytų bei vidurio aukštaičių gale, taip pat pietinių vakarų aukštaičių bei veliuoniškių tarmėse ir pietinėje šiaurinių vakarų aukštaičių dalyje. Šiose tarmėse, išskyrus vakarinius dzūkus, vienaskaitos kilmininkas vartojamas su galūniniu *-s* ir visi kiti vienaskaitos linksniai turi savo diferencinius požymius.

Atskirose vietose paprastai šalia formų *mùs jùs* pasitaiko daugiskaitos paradigmos galininko formos ir su šaknimis *mum- jum-*: *mumìs jumìs, mumùs jumùs, mùmì jùmì, muñ juñ.*

Galininko formos *mumìs jumìs* šios grupės paradigmos randamos vakarinių dzūkų tarmėje, taip pat pietinėje rytų bei vidurio aukštaičių dalyje (Ratnyčia,

Šklėriai (Trakų r.), Gelvonai¹⁹, Maišiagala, Vandžiogala, Siesikai), kur įnagininko linksniui būdingos dviskaitos formos *muñ juñ, mùmi, jùmì*, taip pat formos be *-s*: *mùmiñ jùmiñ* ir *mùmieñ jùmieñ* (kurių galūnė *iem* gali būti iš skaitvardžių, plg. *dviēm, abiēm*²⁰, arba iš gimininių įvardžių naudininko (plg. *jìem*), nes čia *mùmiem jùmiem* pasitaiko, be įnagininko, ir naudininko reikšme). Todėl šiose vietose galininko galūnė *-is* galėjo ateiti iš įnagininko²¹ tik prieš dviskaitos formų įsibrovimą į daugiskaitos paradigmą. Tačiau, greičiausiai, galininko formos *mumìs jumìs* minėtosiiose tarmėse yra susidariusios antriniu būdu, stengiantis apibendrinti daugiskaitos šaknis *mum-* *jum-* kitiems linksniams ir kartu, šalia daugiskaitos kilmininko čia vartojamų formų su diferenciniu *s*, išlaikyti ir galininke *-s*²². Šių galininko formų galūnė *-is* galėjo būti tiesiai paimta iš *i* kamieno daiktavardžių (derinantis prie vienaskaitos galininko formų su *-i*) arba, greičiausiai, susidarė kontaminacijos būdu iš šiame plote greta vartojamų daugiskaitos galininko formų *mùs jùs* ir *mùmi jùmì*.

Daugiskaitos galininko formos *mumùs jumùs*, pasitaikančios kai kuriose rytų aukštaičių tarmės vietose (Knitiškiai (Anykščių r.), Maišiagala, Svėdasai), greičiausiai, taip pat nėra paimtos iš daugiskaitos naudininko²³, o susidariusios dėl tų pačių priežasčių, kaip *mumìs jumìs* formos, kontaminacijos būdu iš šiame plote vartojamų *mùs jùs* ir *muñ juñ*.

Daugiskaitos galininko formos *muñs juñs* (Zarasai) šios grupės paradigmoje retai pasitaiko; jos taip pat gali būti atsiradusios antriniu būdu, kontaminuojant *muñ juñ* ir *mùs jùs* formas.

Daugiskaitos galininko formos *mùmi jùmì* pasitaiko apydažniai visame vakarinių dzūkų tarmės plote ir su jais susisiekančioje pietinių vakarų aukštaičių tarmėje, kartais net ir veliuoniškių tarmės plote. Šiose vietose šalia kitų formų randama ir tokios pat gana dažnos daugiskaitos įnagininko formos *mùmi jùmì* (su dviskaitos galūne *-mi*, plg. įn. *dviemi*²⁴).

Daugiskaitos galininko formos *mumì jumì* taip pat randamos ir tolokai nuo vakarinių dzūkų teritorijos rytų aukštaičių puntininkų tarmės kai kuriose vietose (Utena, Svėdasai, Dusetos, Zarasai). Čia daugiskaitos įnagininkai su *-mi* dabar, atrodo, nevartojami.

¹⁹ К. Моркунас, Южный говор восточных аукштайтов, Вильнюс, 1962, 16.

²⁰ P. Arumaa, Untersuchungen..., 73.

²¹ Kad dg. gal. *mumìs jumìs* yra pernešti iš įnagininko, žr. P. Arumaa, ten pat, 53.

²² Plg. rec. F. Specht, P. Arumaa, Untersuchungen..., ZfslPh XII (1935) 202–203.

²³ Iš daugiskaitos naudininko atėjusias šias formas laiko P. Arumaa, Untersuchungen..., 53–54.

²⁴ Žr. V. Mažiulis, Apie lietuvių kalbos skaitvardžius, Kai kurie lietuvių kalbos gramatikos klausimai, Vilnius, 1957, 51.

Visose nurodytose vietose, išskyrus vakarų aukštaičius, vienaskaitos galininko formos taip pat yra su galūne *-i*.

Todėl daugiskaitos galininkai *mùmi jùmì* šios grupės sistemose galėjo atsirasti pagal vienaskaitos galininko formas, kaip netoliese vartojami *mumi jumi* II-osios grupės paradigmos (žr. § 10), ir kai kur galėjo ateiti iš daugiskaitos įnagininko, kartu su šaknimis *mum- jum-* pernešant ir galūnę.

Pietinių vakarų aukštaičių tarmėje, kur vienaskaitos galininkas turi galūnę *-e*, daugiskaitos galininko formos *mùmi jùmì* galėjo būti atėjusios ir iš vakarinių dzūkų tarmės, nes daugiausia vartojamos šios tarmės pakraščiais.

Formos *muñ juñ* III-ojoje paradigmos grupėje dažniausiai pasitaiko I-osios grupės paradigmos ploto pakraščiais (Dusetos, Svėdasai, Utena, Kuktiškės, Knitiškiai (Anykščių r.)) ir gali būti paplitusios iš tų paradigmos.

Labai įvairios III-iosios grupės paradigmos galininko formos rodo polinkį apibendrinti daugiskaitos paradigmos, panašiai kaip yra vienaskaitos paradigmos, vieną bendrą šaknį, bet kartu vienokiu ar kitokiu būdu išlaikyti galininko formoms būdingą diferencinį *-s* (šalia kilmininko formų su tuo pačiu formantu). Kartais, apibendrinant šaknis, daugiskaitos galininke atsiranda galūnė, atitinkanti vienaskaitos galininko formų galūnę:

kilm. *mūsų jūsų, mūs jūs*

gal. *mūs jūs, mumis jumis, mumūs jumūs, muñs juñs, mùmi jùmì, muñ juñ*

įn. *muñ juñ, mumis jumis, mùmi jùmì, mùmiñ jumiñ, mùmiēm jumiēm.*

§ 13. IV-osios grupės paradigmos turi kilmininko formas *mūsų jūsų* ir galininko formas *mùñ jùñ*. Jos išplitusios plote tarp Šakynos, Biržų, Dotnavos. Daugiskaitos įnagininkas jų taip pat turi formas *mùñ jùñ*. Didelėje šio ploto dalyje (Linkuva, Joniškėlis, Pasvalys, Pakruojis) vartojamos ir vienaskaitos galininko trumposios formos *màñ tàv sàv*; kitose vietose šio linksnio formos turi trumpą galūninę *-i*. Todėl čia galininko formos *mùñ jùñ* galėjo ateiti iš įnagininko, bet taip pat joms atsirasti galininko linksnyje, tur būt, padėjo ir vienaskaitos galininko trumpųjų formų (iš vienos šakninės morfemos) analogija.

Šios grupės paradigmos iš kitų linksnių, be vardininko, savo šaknimis išsiskiria tik kilmininko formos:

kilm. *mūsų jūsų*

gal. *mùñ jùñ*

įn. *mùñ jùñ*

Kai kuriose vietose su galininko ir įnagininko formomis sutampa ir naudininko formos *mùm jùm*.

§ 14. V-osios grupės paradigmos vartojamos visame žemaičių tarmės plote. Jų kilmininko formos turi galūnę *-ų* (*mūsų jūsų*) arba *-o* (tarm. *-a*) (*mūs*

jūso) pagal savybinius įvardžius. Galininko formos vartojamos su šaknimis *mum-* *jum-* ir galūne *-is* (apie Raseinius iškritęs galūninis *i* dėl skiemenų skaičiaus derinimo prie kitų formų). Čia daugiskaitos įnagininkai taip pat yra *mumis jumis*, o vienaskaitos galininkas turi galūnę *-i*. Todėl galininko formos *mumis jumis* gali būti susidariusios pagal *i* kamieno daiktavardžius, derinantis prie vienaskaitos galininko formų su galūne *-i*, bet taip pat gali būti perneštos ir iš daugiskaitos įnagininko, veikiant tai pačiai vienaskaitos galininko formų su galūne *-i* analogijai.

Šios grupės daugiskaitos paradigmos šaknų suvienodinimo atžvilgiu atitinka IV-osios grupės paradigmas:

kilm. *mūsu jūsu, mūso jūso*
gal. *mumis jumis, muñs juñs*
įn. *mumis jumis, muñs juñs.*

§ 15. Kai kuriose vietose, paprastai tarpuose tarp vienos ir kitos paradigmu grupės, pasitaiko, kaip ir vienaskaitos, „mišrių“ daugiskaitos paradigmu. Pavyzdžiui, tarp V-osios ir III-iosios paradigmu grupės pasitaiko kai kuriose vietose (Pagramantis²⁵, Vilkija) lygiagrečios galininko formos *mūs jūs* ir *mumis jumis* šalia kilmininko formų *mūsu jūsu*; tarp I-osios ir III-iosios paradigmu grupės – paradigmos su kilmininko formomis *mūsu jūsu* ir galininko formomis *mūm jūm* (Alanta, Obeliai), kaip IV-osios grupės sistemoje, ir pan.

§ 16. Pagrindinė raidos tendencija daugiskaitos paradigmoje yra naudinkui ir galininkui būdingų šaknų *mum-* *jum-* brovimasis į kilmininko ir ypač į galininko linksnius. Naujų daugiskaitos galininko formų galūnės dažnai yra perkeltos iš vienaskaitos paradigmu atitinkamo linksnio formų, o kartais gali būti įsibrovusios su visa šaknimi ir iš įnagininko formų, ypač kai tos formos savo galūne derinosi prie vienaskaitos galininko formų. Kai kurios naujos galininko formos galėjo susidaryti ir kontaminacijos būdu iš greta vartojamų dvejopų galininko formų. Tuo būdu daugiskaitos paradigmoje šalia diferencijuotų vienaskaitos paradigmu kai kur atsirado dėl šaknų apibendrinimo vienodos dviejų linksnių (galininko ir įnagininko) formos.

К ВОПРОСУ ОБ ОБРАЗОВАНИИ И РАЗВИТИИ СИСТЕМ СКЛОНЕНИЯ НЕРОДОВЫХ МЕСТОИМЕНИЙ СОВРЕМЕННОГО ЛИТОВСКОГО ЯЗЫКА

Резюме

В склонении неродовых местоимений в литовский, а частично и в литовско-латышский период отмечаются следующие основные изменения:

1) дифференциация родительного-винительного падежей; в результате данной дифференциации образовались основные парадигмы единственного числа современного литовского языка;

²⁵ P. Jonikas, Pagramančio tarmė, Kaunas, 1939, 59.

2) тенденции к унификации корневых морфем множественного числа на базе корней дательного-творительного падежей *tit-*, *jit-* путём присоединения к их формам в родительном, винительном и отчасти творительном падежах окончаний соответствующих падежей единственного числа, а иногда (для винительного падежа) путём перенесения окончания творительного падежа множественного числа вместе с корневой морфемой.

На основе указанных изменений на большей части территории, занимаемой говорящими на литовском языке, образовались парадигмы единственного числа с дифференцированными формами во всех падежах, а в парадигмах множественного числа во многих случаях возникли одинаковые формы винительного и творительного падежей.